
İSAM

İmla Esasları v.1.4.

Farklı Yazı Sistemlerine Ait Özel Adların Yazılışı

1. Latin alfabesi kullanan kültürlere ait özel adlar asıllarına uygun yazılır.

Aptullah Kuran, Charlemagne, Charles Quint, Giuliano de' Medici, Jean-Jacques Rousseau, Refet Bele, Vüs'at O. Bener; Akkise, Ängelholm, Beyazıt, Garđabær, Île-de-France, Łódź, New York, Nice, Rio de Janeiro, Solfasol, Tromsø, Vaasa.

2. Latin alfabesi kullanan kültürlere ait sınırlı sayıdaki özel ad, Osmanlı Türkçesinde veya günlük dilde (yaşayan Türkçede) yaygınlık kazanmış ve aslının yerine geçmiş şekillerine göre yazılır.

Napolyon; Atina, Brüksel, Cenevre, Londra, Marsilya, Münih, Selanik, Venedik, Viyana.

- 2.1. Türk devletleri ve topluluklarındaki kişi ve yer adları Türkçeye yerleşmiş şekillerine göre yazılır.

Câfer Cebbarlı, Cengiz Aytmatov; Azerbaycan, Bakü, Bişkek, Buhara, Çimkent, Taşkent.

3. Latin alfabesi kullanmayan dillerdeki özel adlar (çeviri yazıyla kaydedilmesi gereken yerler dışında) ses değerlerini karşılayan Türkçe Latin alfabesiyle yazılır.

海瑞 → Hai Rui,
鄭和 → Jeng He,
Καραμανλής → Karamanlis,
أسامة → Üsâme,
طلحة → Talha,

Abdûlbâkî-yi Tebrîzî,
Abdûlhamîd b. Vâsî' b. Türk,
Abdûlvâhid b. Selîm,
Âmir b. Sinân,
Kerîme Zekî Mûbârek,
Mahmûd Şûkrî Âlûsî,
Muhtâr es-Sekafî,
Mûnîr Niyâzî.

3.1. Türkçe dışındaki dillerden Türkçeye geçen özel isimlerin yazımında Türkçe söyleyiş dikkate alınır; kapalı hecelerdeki uzatmalar gösterilmez, nisbet yâ'sı içeren isimlerde yâ harfi uzatılmaz.

Eyyûb *değil* Eyüb, Şûkrî *değil* Şükrü, Zühdî *değil* Zühdü; Ahmed Muhtâr *değil* Ahmed Muhtar, Gaznelî Mahmûd *değil* Gaznelî Mahmud, Mi'mâr Sinân *değil* Mimar Sinan, Sultân Abdûlhamîd *değil* Sultan Abdülhamid, Tayyâr Mahmûd Paşa *değil* Tayyar Mahmud Paşa, Yavuz Sultân Selim *değil* Yavuz Sultan Selim; Hamdî *değil* Hamdi, Niyâzî *değil* Niyâzi, Zekî *değil* Zeki.

3.1.1. Mahlaslar ile yer ve meslek adlarına nisbet yâ'sı eklenerek yapılan isimlerde yâ harfi uzun gösterilir.

Avnî, Bâkî, Sürûrî; Bursevî, Kastamonî, Sivâsî; Hammâmîzâde.

3.2. Sonu çift ünsüzle (muzaaf) biten şahıs adlarında çiftin ikinci ünsüzü, ad ek aldığı yazılır, ek almadığı yazılmaz.

Abdulhay - Abdulhayy'a,
Esam - Esamm'ın,
Hur (el-Âmilî) - Hurr'un,
İbn Abdulber - İbn Abdulberr'e,
Muiz - Muizz'e.

3.3. Latin alfabesi kullanmayan dillerdeki özel adların yazımını düzenleyen 3. maddenin diğer istisnaları için bk. 21., 23., 24. maddeler.

4. Latin alfabesi kullanmayan dillerden Türkçeye yerleşmiş özel adlar (çeviri yazıyla kaydedilmesi gereken yerler dışında) yaşayan Türkçeye yerleşmiş ve yazımında birlik sağlanmış şekillerine göre yazılır.

Çaykovski, Dostoyevski, Hasan, Hüseyin, Hüsnü Mübarek, Konfüçyüs, Necib Mahfuz, Osman, Ömer, Puşkin, Taha Abdurrahman; Bolşevikler; Şinto; Moskova, Pekin.

4.1. Eski Yunan dünyasına ait *Alexandros, Diogenes, Eukleides, Herakleitos, Herodotos, Platon, Pythagoras, Sokrates* gibi özel adlar Türkçede yerleşmiş kullanılışlarına göre yazılır.

İskender, Diyojen, Öklid, Heraklit, Herodot, Eflatun, Pisagor, Sokrat.

4.2. Aslı Latin alfabesi kullanmayan dillerden olup, Türkçe dışındaki bir çeviri yazı sistemine göre Latin harflerine aktarılmış isimler, bu yaygınlaşmış şekillerine göre yazılır.

Louay Safi, Mokhtar Moughraubi, Nusrat Fateh Ali Khan, Omid Safi, Toshihiko Izutsu, Wael B. Hallaq.

5. Harf İnkılabı'ndan hem önce hem de sonra eser vermiş yazarların adlarında yazarın inkılaptan sonra tercih ettiği imla esas alınır.

Ahmet Haşim, Cenab Şahabeddin, Ebül'ulâ Mardin.

Özel Adlarda Büyük Harflerin Kullanılışı

6. Özel adlardan türeyen ad, sıfat ve fiillerin ilk harfi büyük yazılır.

Arapçılık, Sırpçılık; Belhli, Konyalı; İslamlaşmak, Ruslaşmak.

Anadolu'nun doğusu bu yıllarda tamamen Türkleşmişti.

7. Özel adlar yerine kullanılan "o" zamiri cümle içinde küçük harfle yazılır.

Yalnız ondan yardım dileriz!

Hz. Peygamber'in getirdiği mesaj ve onun örnekligi ilk başlığın konusudur.

8. Esmâ-yi hüsnâdan bir isim, Allah isminin yerini tutacak şekilde kullanıldığında büyük harfle, salt vasıf olarak kullanılıyorsa küçük harfle yazılır.

De ki: "İster Allah diyerek, ister Rahmân diyerek yakarın."

Bunun yanı sıra Cebbâr ismi de Allah'ın kâinat ve insanla ilgili isimlerinden biri olarak kabul edilir.

Bilin ki baki olan sadece Allah'tır.

O rahmandır (esirgeyen), rahîmdir (bağışlayan).

9. Kendi anlamı dışında yeni bir anlam kazanmış özel adların ve bunlardan türetilmiş ad ve sıfatların ilk harfi küçük yazılır.

donkişotluk etme (gereği yokken kahramanlık göstermeye kalkışma), jakoben tavır, jul (fizikte iş birimi).

10. Eser adı, metin başlığı, kurum adı gibi Türkçe özel adlarda geçen *u/ü/vu/vü, ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da/de, mı/mi/mu/mü* gibi edat ve parçacıklar küçük harfle yazılır.

Kerem ile Aslı, Mâî ve Siyah, Turfanda mı Yoksa Turfa mı?; “Osmanlı Hukuk Tarihçiliği ve Problemleri”; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı.

11. Türkçe dışında bir dile ait birleşik özel adlarda geçen marife edatları ve tamlama veya nispet anlamı yükleyen bağlayıcılar küçük harfle yazılır.

el-Fakîh ve'l-Mutefakkih, et-Tenbi'e bi-men Yeb'aşuhullâh 'alâ Re'si Kulli Mi'e; Alfred von Aster, Charles de Gaulle, Hasen di Tiro, Joseph van Ess, el-Melikü'l-Muzaffer, Osman dan Fodio.

12. Latin alfabesi kullanan kültürlere ait özel adlar ait olduğu dildeki ayrı-bitişik ve küçük-büyük yazılışlarına uygun olarak yazılır.

Buddenbrooks: Verfall einer Familie, Le Dernier Jour d'un condamné, Don Quijote de la Mancha; Bradford-on-Avon, Buenos Aires, Frankfurt am Main, Freiburg im Breisgau; Diego Rivera-Gutierrez, Jean-Jacques Rousseau.

13. Kişi adları ve soyadlarının ilk harfleri büyük yazılır.

Ayşe Çelik, Mehmet Yılmaz.

14. Mahlas, lakap, müstear ad ve rumuzların ilk harfleri büyük yazılır.

Avnî (Fâtiḥ Sultan Mehmed), Bahtî (Sultan I. Ahmed), Halikarnas Balıkcısı (Cevat Şakir Kabaağaçlı), Karga (Halil Nihat Boztepe), Matrakçı Nasuh, Server Bedi (Peyami Safa).

15. Şahıs adlarının önüne ve sonuna gelen unvanların ve vasıf bildiren adların ilk harfleri büyük yazılır.

Baba Gündüz, Damad İbrâhim Paşa, Ebulgâzî Bahadır Han, Ebulmeyâmin Mustafa Efendi, Ebussuûd Efendi, Hala Sultan, İsâ Peygamber, Kaymakam Erol Bey, Nebî Mûsâ, Nene Hatun, Osman Bey, Susuz Dede, Şeyh Gaybî, Telli Baba.

- 15.1. *Arşidük, arşidüşes, baron, beylerbeyi, çar, dük, düşes, ekselans, emîr, fağfur, firavun, grandük, grandüşes, hakan, halife, han, ihşîd, imparator, imparatoriçe, kadı* (idari anlamda), *kağan, kaymakam, kont, kral, kraliçe, lord, majeste, marki, melik, necâşî, padişah, sultan, şad, şansölye, vali, vikont, voyvoda, yabgu* gibi unvanlar, o ünvanı taşıyanın sıfatı olarak adla birlikte kullanıldığı zaman ilk harfleri büyük yazılır.

Arşidük Ferdinand, Halife Abdülmelik, Kral Faysal, Murad Han, Sultan Hasan.

15.1.1. Şahıs adlarının sonuna getirilen cenap ve hazret gibi tazim ifadeleri küçük harfle yazılır.

Haydar Aliyev cenapları, Gazi hazretleri.

15.1.2. Bu tür unvanlar tek başına kullanıldığında-özel ada işaret etse de- küçük harfle yazılır.

Bu naçiz eseri sultanımız hazretlerinin cülusunun sene-i devriyesi münasebetiyle kaleme aldık.

15.2. Unvanlar, unvana sahip olan kişiler anılıyorsa büyük harfle, anılmıyorsa küçük harfle yazılır.

Bruney Sultanı Hasan, Hicaz Valisi Haccâc, Yedi Sekiz Hasan Paşa. Harbiye Nazırın Enver Paşa ordu kumandanlığını üstlendi.

Bursa valisi, İstanbul kadısı, Osmanlı sultanı.

Daha sonra valinin gönderdiği mektupla kaymakam da bundan haberdar oldu.

Akabinde Hicaz valisi oraya gelip duruma el koydu.

Bugün sağlık bakanı gelecek.

Tamlama Şeklinde Yazılan Şahıs Adları

16. Hangi dile ait olursa olsun tamlama şeklindeki şahıs adlarının edatlar ve bağlayıcılar dışındaki kelimelerinin ilk harfleri büyük yazılır.

Gulâmu'l-Hallâl, Hâdi ile'l-Hak, Hâfız-ı Acem, Honoré de Balzac, Joseph von Hammer-Purgstall.

17. Arapça yapıya göre kurulmuş adlarda “ibn” ve “bin” kelimeleri tamlama ilişkisine girdiği ada irab özelliğini yansıtmayarak, adın okunuşunu etkilemeyecek şekilde yazılır.

İbn Hacerin, İbn Rüşdin *değil* İbn Hacer, İbn Rüşd.

İbnü'd-Dâyeti, İbnü'l-Mübâreki *değil* İbnü'd-Dâye, İbnü'l-Mübârek.

İbn Abdilber, İbn Ebî Şeybe, Câbir b. Abdillâh *değil* İbn Abdulber, İbn Ebü Şeybe, Câbir b. Abdullah.

17.1. “İbn” kelimesi açık olarak, “bin” kelimesi “b.”, “bint” ise “bt.” şeklindeki kısaltmalarla yazılır.

Ahmed b. Hanbel, Âişe bt. Abdurrahmân, İbn Sînâ, Bintü's-Şâtî.

17.2. Hangi isimlerin “İbn” ve “Bint” ile, hangi isimlerin de “b.” ve “bt.” ile yazılacağına dair kapsayıcı bir kural bulunmamaktadır. Bu kelimelerin nerede açık yazılacağı her şahıs adı hakkında ayrıca kararlaştırılır.

Ebû Ali İbn Sînâ, Ebû Bekr İbnü'l-Arabî

18. Harf-i tarifle başlayan adlara getirilen “ibn” ve “bint” kelimeleri ada “ü” ile bağlanarak yazılır.

Bintü'l-Müsennâ, İbnü'l-Esîr, İbnü'n-Nedîm, İbnü'r-Rûmî.

19. “Ebû” kelimesi kendisinden sonraki kelimeye bitleştirilmediği zaman uzun “û” ile yazılır.

Ebû Dâvûd, Ebû Hanîfe, Ebû Hüreyre, Ebû Müslim.

20. “Ebû” sonraki kelimeye bitleştirildiğinde ise “u” ile yazılır.

Ebu'l-Abbas, Ebu'l-Bekâ, Ebu'l-Fazl, Ebu'l-Hasan, Ebu'l-Hattâb, Ebu'l-Kâsım, Ebu'l-Velîd.

21. “Ebû” ile başlayan adlar, başta Osmanlı dünyası olmak üzere, Türkçe konuşan kültür havzasında Harf İnkılabı öncesi yaşamış kişiler söz konusu olduğunda bitişik olarak yazılır.

Ebûbekir Râtib Efendi, Ebulfazl Mehmed Efendi, Ebulgâzî Bahadır Han, Ebulmeyâmin Mustafa Efendi.

21.1. “Ebû Bekr” adı Türkçe konuşan kültür havzası dışındaki coğrafyalarda yaşamış kişiler söz konusu olduğunda ayrı yazılır.

Ebû Bekr b. Ayyâş, Ebû Bekr b. Behrâm, Ebû Bekr el-Esam, Ebû Bekr er-Râzî, Hz. Ebû Bekr.

22. Ebû ile başlayan adlardan Latin alfabesi kullanan kültürlere ait olanlar ya da aslı Latin alfabesi kullanmayan dillerden olup, Türkçe dışındaki bir çeviri yazı sistemine göre Latin harflerine aktarılmış olanlar bu kullanım şekillerine göre yazılır.

Aboubakar, Abuzer, Ebubekir, Ziyad Ebüzziyâ.

23. “Abd” kelimesi ile başlayan birleşik adlar kesme ve kısa çizgi işareti olmaksızın kaydedilir.

Abdü'l-hak *değil* Abdülhak.

23.1. “Abd” kelimesi ile başlayan özel adlarda Türkçede yaygınlık gözetilir.

23.1.1. Türkçede yaygın olan isimlerde “Abd” “ü” sesi alırken yaygın olmayanlarda “u” sesi alır. Abdullah ve Abdurrahman bunun istisnasıdır.

Abdübâki, Abdülkâdir, Abdüllatif, Abdülmecid, Abdülmelik, Abdürrahim; Abduddâim, Abdulâl, Abdulber, Abdulhay, Abdulkuddûs, Abdumenâf.

23.1.2. Türkçede yaygın olan isimler, başta Osmanlı dünyası olmak üzere, Türkçe konuşan kültür havzasında Harf İnkılabı öncesi yaşamış kişiler için kullanıldığında “Abd”dan sonra gelen kısımdaki kapalı hecelerde uzun sesler gösterilmezken yaygın olmayanlarda gösterilir.

Abdullâh *değil* Abdullah, Abdurrahmân *değil* Abdurrahman, Abdülazîz *değil* Abdülaziz, Abdülhamîd *değil* Abdülhamid, Abdülkerîm *değil*, Abdülkerim; Abdulâlîm, Abdulazîm, Abdulvehhâb.

23.1.3. Türkçede yaygın olan isimler, başta Osmanlı dünyası olmak üzere, Türkçe konuşan kültür havzasında Harf İnkılabı öncesi yaşamış kişiler için kullanıldığında “Abd”dan sonra gelen kısımda son hecede uzunluk varsa Farsça terkiplerde bu uzun ses gösterilir.

Abdullâh-ı İlâhî, Abdülhamîd-i Sâni.

23.2. Modern dönemde yaşamış kişilere ait adların imlaları için “Farklı Yazı Sistemlerine Ait Özel Adların Yazılışı” bölümündeki kurallar dikkate alınır.

Abdülhamit Binşık, Şerif Abdülmecit Targan, Abdülvahap Küfrevî, Aptullah Kuran.

24. (-devle), (-din), (-islâm), (-llah), (-mille), (-mülk), (-ümme) kelimeleriyle biten kişi adlarının imlasında şu esaslara uyulur.

24.1. Türkçede kullanılışı yaygınlaşmamış adlar; Arapça dil yapısına uygun olarak, ilgili kelimedenden önceki kısım “u” sesiyle yazılır.

Muizzuddevle, Adududdin, Fahrulislâm, Esedullah, Ziyâulmille, Şerefulmülk, Tâculümme.

24.1.1. Bu kelimelerden önceki hecenin ünlüsünün tespitinde yaşayan Türkçedeki yaygın kullanılış esas alınır.

Bahâeddin Veled, Barbaros Hayreddin Paşa, Nizâmülmülk.

24.2. (-din) ile biten isimlerde “-din” kısmı Türkçe telaffuzu yansıtabacak şekilde düzeltme işareti olmaksızın yazılır.

İmâduddin, Muînuddin, Zahiruddin.

24.2.1. Farsça terkiplerin ilk kısmında (-din) kelimesindeki (i) harfine düzeltme işareti konur.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Selâhaddîn-i Eyyûbî,
Şemseddîn-i Sivâsî.

24.3. (-din) kelimesinin başındaki (d) harfi (t)'ye dönüştürülmez, korunur.

Celâleddin, Fahreddin, Muhyiddin, Şemseddin.

Halk, Dil, Din ve Hareket Adları

25. Millet, ırk, kabile, aşiret, boy, oymak vb. topluluk adları büyük harfle başlar.

Alman, Hacımusalı, Himba, Japon, Karakeçili, Nefûse, Pigme, Salur, Tatar, Tekelü.

26. Dil, lehçe ve dilin her türlü alt hanesinin adları büyük harfle başlar.

Aramice, Kırgızca, Oğuzca, Türkçe; Dekkenî, Orta Fas Tamazıgti, Tarifit Berbericesi.

27. Din, mezhep, tarikat ve bunların alt hanelerinde yer alan adlar ile özel adlardan türetilmiş akım, anlayış, moda ve yönelimler ve bunların mensuplarını gösteren türetilmiş kelimeler büyük harfle başlar.

Hıristiyan, Hıristiyanlık, İslam, Musevî, Musevîlik, Müslüman, Müslümanlık; Hanefîlik, Haricî, Haricîlik, Sünnî, Şîîlik, Vehhâbîlik; Bayramiyye, Mevlevîlik; İslamcılık, Kantçılık, Marksizm.

27.1. Bu kelimelerden sonra gelen belirleyici kelimeler küçük harfle başlar.

İslam dini; Hanefî imam, Haricî fırkası, Malikî mezhebi, Sünnî fırkalar, Şafîî uleması; Bayramiyye tarikatı, Mevlevî ayini; Bakara suresi, Ramazan bayramı, Tahiyat duası; İslamcı yazar, Kantçı yaklaşım, Marksist teoriler.

27.2. Özel addan türeyen akımlar önüne bitişik yazılan bir ek aldığında küçük harfle yazılırlar.

neokantçılık, postmarksizm, yenieflatunculuk.

28. Akım ve anlayışlara, tarihî olarak sınırlandırılabilen bir ilişki ağı, örgüt veya müesses yapıya işaret eden tüm kelimeler büyük harfle başlar.

Frankfurt Okulu, Hamzavî Melamîlik, Medhalî Selefîlik, Moonculuk, Viyana Çevresi.

29. *Akılcılık, realizm, romantizm, ruhçuluk* gibi akım, anlayış, moda yönelimler ile bunların sıfat hâlleri küçük harfle başlar ve birleşik yazılır.

neosufilik, nevyunanilik, postmodernizm, yapısalcılık; davranışçı yaklaşım, selefî tutum.

Coğrafi Adlar ve Yönler

30. Yer adları (kıta, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar.

Afrika, Asya, Evreşe, Havran, Latin Amerika, Manhattan, Mersin, Rio de Janeiro, Sahrâaltı, Şirince, Yavuzselim.

30.1. Yer bildiren özel adların kısaltmalı söyleyişlerinde yer adının ilk harfi büyük yazılır, bunlara getirilen ekler kesme ile ayrılır.

Anadolu Hisar'ndan - Hisar'dan,
İstanbul Boğazı'na - Boğaz'a.

31. İki ve daha çok kelimededen meydana gelen yer adları ad tamlaması da olsa, sıfat tamlaması da olsa bitişik yazılır.

Acıgöl, Akşehir, Anadolukavağı, Edirnekapı, Eskişehir, Karacaahmet, Kocamustafapaşa, Okmeydanı, Pınarbaşı, Saraçhane, Sarayburnu, Uludağ.

32. Arapça ve Farsça tamlamalardan oluşan yer adları tamlama yazım kurallarına göre ve her kelimenin ilk harfi büyük olacak şekilde yazılır.

Beytû'l-Makdis, Bi'ru Abbâs, Cebelü'l-Ka'be, Dümetu'l-Cendel, Halebü'ş-Şehbâ, Kal'atü'l-Cebel, Leşker-i Bâzâr, Mekke-i Mükerreme, Şâm-ı Şerif, Yenişehir-i Fener, Zül'l-Mecâz.

32.1. Farsça ve Arapça tamlama şeklindeki yer adları Osmanlı Türkçesinde kullanıldığı şekliyle yaşayan Türkçede de kullanılıyorsa, Türkçede yerleşmiş imlasına uygun olarak bitişik yazılır.

Cebelu Târik / Cebel-i Tânk → Cebelitank,
Mâverâü'n-nehir → Maveraünnehir.

33. Yer adlarında ilk addan sonra gelen ve deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci adlar büyük harfle başlar.

Ağrı Dağı, Aral Gölü, Çanakkale Boğazı, Dicle Irmağı, Erciyes Dağı, Fırat Nehri, Marmara Denizi, Süveyş Kanalı, Tuna Nehri, Zigana Geçidi.

34. İslam tarihi ve Osmanlı coğrafyasında Türkçenin ses ve yapı özelliklerine göre değiştirilmiş yer adları, yaşayan Türkçede kullanıldığı şekliyle yazılır.

Bağdâd → Bağdat,
Halab → Halep,
el-Kâhira → Kahire,
Kosovë / Kosovo → Kosova,
Prishtina → Priştine,
Tûnis → Tunus.

35. Yer adlarında geçen çift y sesli kelimeler, Arapça aslındaki çift y sesinin Türkçede ses karşılığının bulunmaması, yarım ünlü sayılması ve önündeki ünlüye uzatma değeri vermesi sebepleriyle tek y ile gösterilir.

İskenderiye, İsmâiliye, İşbîliye, Mehdiye.

36. Eski Yunan ve Roma kaynaklarında sonu (-ia) ile geçen yer adları Türkçede y'li şekliyle yazılır.

Frigia → Frigya,
Ionia → İyonya,
Kilikia → Kilikya.

37. “Batı”, “doğu”, “güney”, “ıç”, “kuzey”, “orta”, “yukarı” gibi yön belirten kelimeler coğrafi adların önüne geldiklerinde büyük harfle yazılır.

Batı Akdeniz, İç Anadolu, Orta Afrika, Yukarı Fırat.

38. İki yönün birleşmesinden meydana gelen ara yön adları bitişik yazılır.
güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu.

38.1. İki yönün birleşmesinden meydana gelen ara yön adları coğrafi adların önüne geldiklerinde ilk harfleri büyük, tek başlarına olduklarında ise küçük yazılır.

Güneydoğu Anadolu, Kuzeydoğu Asya; Anadolu'nun güneydoğusu, kışın kuzeydoğudan esen rüzgârlar.

39. İstilah olarak kullanılan ve bir düşünceyi, akımı, kültürü yansıtan tamlamalarda geçen yön adları büyük harfle yazılır.

Batı kültürü, Doğu düşüncesi, Güney tehlikesi.

Devletler, İdari Yapılar ve Kurumlar

40. Devlet adları ve ülke adlarından önce veya sonra gelip idari yapı veya sistemi belirten kelimeler büyük harfle başlar.

Belçika Krallığı, Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti, Botsvana Cumhuriyeti, Nepal Federal Demokratik Cumhuriyeti.

41. Devlet, eyalet ve muhtar idari yapıları gösteren idare adlarının varsa Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığınca belirlenmiş Türkçe tercümeleri yazılır.

Bolivya Çokuluslu Devleti, Fildişi Sahili Cumhuriyeti, Marshall Adaları, Somali Federal Cumhuriyeti.

42. Türkçeye yerleşmiş devlet, şehir ve idari yapı adları -modern idari yapılar kastedilmediği müddetçe- Türkçe söylenişlerine göre yazılır.

Abu Dabi, Almanya, Bolivya, Dubai, Fildişi, Hiroşima, Hollanda, Kalküta, Kanton, Kuzey Ren-Vestfalya, Macaristan, Nagazaki, Osaka, Pekin, Somali, Şangay, Teksas, Tokyo, Yenisey, Yunanistan.

Modern idari yapıların kastedilmesi hâlinde 40 ve 41. maddeler esas alınır.

43. Yer adlarından sonra gelen ve ada dâhil olmayan eyalet, sancak, şehir, kaza, köy, ilçe, belde, nahiye, bucak, köy vb. mülki birim bildiren kelimeler küçük harfle ve ayrı yazılır.

Aden eyaleti, Aşut köyü, Bağdat vilayeti, Göynük kazası, İstanbul şehri, Rumeli beylerbeyliği, Tokat ili, Trabzon sancağı, Üsküdar ilçesi.

44. Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen “mahalle”, “meydan”, “bulvar”, “cadde”, “sokak” gibi belirleyici kelimeler özel ada dâhil olduğundan büyük harfle başlar. Bu adların resmî şekillerindeki imlası esas alınır.

Çilek Sokak, İcadiye Caddesi, Trafalgar Meydanı, Vatan Bulvarı.

- 44.1. Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarının yazımında resmî şekillerindeki bitişik-ayrı, büyük-küçük imlaları esas alınır.

Molla Hüsrev Mahallesi, Paşalimanı Caddesi, Rüstempaşa Mahallesi, Sultanahmet Meydanı, Topkapı.

45. Tarihte adı geçen devlet, emîrlik, hanedanlık, hanlık, imparatorluk, krallık, şahlık gibi idari yapıyı belirten adların her kelimesi büyük harfle başlar.

Asur Krallığı, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, İran Şahlığı, Mekke Emîrliği, Osmanlı Devleti, Raca Rama Hanedanlığı, Taliş Hanlığı.

46. Kurum, kuruluş, kurul, bürokratik ve akademik teşkilat (bakanlık, üniversite, fakülte, bölüm, merkez vb.) adlarının her kelimesi büyük harfle başlar. Aradaki edatlar küçük harfle yazılır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Marmara Üniversitesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi.

47. Mevzuat adlarında (kanun, tüzük, yönetmelik vb.) “sayılı”, “tarih” ve “tarihli” kelimeleri ile edatlar küçük harfle, diğer kelimeler büyük harfle başlar.

Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği, Türk Bayrağı Tüzüğü, 2876 sayılı Kanun, 8/1/2002 tarih ve 4736 sayılı Kanun, 29.7.1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlâk Vergisi Kanunu.

48. Arapça, Farsça ve Türkçe tamlama hâlindeki kurum ve yapı adlarının her kelimesi ayrı yazılır ve büyük harfle başlar.

Aşiret Mekteb-i Hümâyunu, Dâru'l-Kütübi'z-Zâhiriyye (Dımaşk), Dâru'l-Ulûm (Kahire), Dâru'l-Muallimîn (İstanbul), Galatasaray Mekteb-i Sultânîsi, Mektebetü'l-Matbaati'l-Arabiyye (Beyrut), Yüksek Öğretmen Okulu.

- 48.1. Farsça kurala göre oluşturulmuş tamlamalarda ünlüyle biten kelimenin arkasından gelen tamlama eki (-i/ı) telaffuza uygun olarak kaynaştırma harfi (-y) ile yazılır. Ancak “e” ile biten kelimelerde kaynaştırma harfi eklenmez.

Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye, Kitabhâne-i Meclis-i Şûrâ-yı İslâmî, Mekteb-i Tibbiye-i Şâhâne, Muzıka-yı Hümâyun, Mühendishâne-i Berrî-yi Hümâyun, Ordu-yı Hümâyun.

49. Osmanlı modernleşmesinde kuruldukları hâlde Harf İnkılabı sonrasında da varlıklarını sürdüren müessese ve yapıların Arapça ve Farsça tamlama hâlindeki adları, Latin alfabesiyle kayda geçmiş olduğundan resmî imlaları esas alınarak yazılır.

Darülaceze, Darülbedayi, Darülfünun, Darüşşafaka, Hıfzıssıhha.

- 49.1. Harf İnkılabı'ndan önce ilga edildiği için Latin alfabesiyle resmî imlası bulunmayan müessese ve yapı adlarının her kelimesi büyük harfle başlar ve kelimeleri ayrı yazılır.

Dârü'l-Elhân, Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliyye Medresesi, Dârü'l-Kudât, Dârü'l-Maârif.

- 49.2. Cins isim olan “darülhadis” ve “darüşşifa” örnekleri bitişik ve düzeltme işareti olmaksızın yazılır.

Beşir Ağa Darülhadisi, Haseki Hürrem Sultan Darüşşifası.

50. Harf İnkılabı'ndan önce ilga edildiği için Latin alfabesiyle resmî imlası bulunmayan müessese ve yapı adlarında geçen çift y sesli kelimeler, Arapça aslındaki çift y sesinin Türkçede ses karşılığının bulunmaması, yarım ünlü sayılması ve önündeki ünlüye uzatma değeri vermesi sebepleriyle tek y ile gösterilir.

Adem-i Merkeziyyet Cemiyyeti *değil* Adem-i Merkeziyet Cemiyeti, Osmanlı Hürriyyet Cemiyyeti *değil* Osmanlı Hürriyet Cemiyeti.

51. Yabancı kurum ve kuruluş adlarının yazımında Türkçe karşılıkları kullanılır. Kurum adlarının Türkçe karşılıklarının tespitinde resmî kayıtlar esas alınır. Resmî kayıtlarda karşılığı bulunmayan kurumlar için, ilgili İSAM imla heyetince uygun bir karşılık belirlenir.

Commonwealth of Nations *değil* İngiliz Uluslar Topluluğu, United Nations Information Centre *değil* Birleşmiş Milletler Enformasyon Merkezi, World Bank *değil* Dünya Bankası.

- 51.1. Orijinal adı Türkçede yaygınlaşmış kurum ve kuruluş adları, yaşayan Türkçeye yerleşmiş ve yazımında birlik sağlanmış şekillerine göre yazılır.

Britanya Müzesi *değil* British Museum, Goethe Enstitüsü *değil* Goethe-Institut.

- 51.2. Yabancı kurum ve kuruluş adlarının ilk geçtiği yerde gerekiyorsa asıl isimleri parantez içinde verilir.

Berlin Devlet Kütüphanesi (Staatsbibliothek zu Berlin),
Dünya Su Konseyi (World Water Council),
İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (Organisation for
Economic Co-operation and Development).

- 51.3. Kurum ve kuruluş adlarının ilk geçtiği yerde gerekiyorsa kısaltmaları parantez içinde verilir. Kısaltmaların tespitinde resmî kayıtlar esas alınır.

Avrupa Birliği (AB),
Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO),
Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM),
Uluslararası Para Fonu (IMF).

Yazılı Eser ve Sanat Eserleri

52. Matbu eser ve sanat eserlerinin (edatlar ve bağlayıcılar hariç) her kelimesi büyük harfle başlar.

Harbiye Marşı, Huzur, İnci Küpeli Kız, İnsan Ne ile Yaşar?, Kibele Çeşmesi, Mai ve Siyah, Tarih Savunusu veya Tarihçilik Mesleği.

- 52.1. Özel ada dâhil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözler küçük harfle yazılır.

Ağlayan Kızlar tablosu, Genç Kalemler dergisi, Milliyet gazetesi.

53. Arapça ve Farsça kurala göre yazılan eser adlarında (harf-i ta'rif, harf-i cer başta olmak üzere edatlar dışındaki) her kelime büyük harfle başlar.

*Ahlâk-ı Nâşırı, Futûhu'l-Buldân, el-İber, Kitâbu'l-Mesâlik ve'l-Memâlik,
Menâzıru'l-'Avâlim, Miftâhu'l-Cenne, Şerhu Tenkîhi'l-Fuşûl fi İhtisâri'l-Maḥşûl.*

54. İngilizce, Almanca, Fransızca vb. dillere ait eser adları, bu dillerin imla kurallarına göre asıllarına uygun olarak yazılır.

*Deutsche Encyclopädie oder Allgemeines Real-Wörterbuch aller Künste und
Wissenschaften,
El ingenioso hidalgo don Quijote de la Mancha,
Le Petit Larousse illustré.*

Tarihî Dönem, Vaka, Savaş ve Antlaşmalar

55. “İlk Çağ”, “Orta Çağ”, “Yeni Çağ”, “Yakın Çağ” gibi dönem adlarının ilk harfleri büyük ve kelimeleri ayrı yazılır.

56. “Çağ”, “devri”, “dönemi”, “zamanı” gibi kelimeler küçük harfle yazılır.

Altına Hücum çağı, Cahiliye dönemi, Cıralı Taş devri, Kanuni devri, Lale devri, Meiji dönemi, Nevâyî çağı, Reformasyon çağı, Sultan Ahmed zamanı, Tanzimat dönemi.

57. Tarihî vakaların, savaş adlarının ve antlaşmaların her kelimesi büyük harfle başlar.

Baltalimanı Muahedesi, Bedir Gazvesi, Cemel Vakası, Ecnâdeyn Savaşı, Malazgirt Zaferi, Tebük Seferi, Varna Muharebesi, Zâtu’s-Selâsil Seriyyesi.

Düzelme İşareti

58. Uzun ünlüyü göstermek için “düzelme” (^) işareti kullanılır:

Fuzûlî, Gazzâlî, istishâb, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, nevâdir, Nizâmülmülk, *Siyâsetnâme*.

59. Arapça, Farsça başta olmak üzere diğer dillerden Türkçeye geçmiş kelimelerin yazımında-60. madde ve devamındaki istisnalar hariç- düzeltme işareti kullanılmaz.

hâriç değil hariç,
ifâde değil ifade,
nizâm değil nizam.

59.1. Bu kelimeler Arapça ya da Farsça tamlama ile yazılırsa tamlananın (muzâf) uzun ünlüleri gösterilir.

hâric-i belde, *ifâde-i meram*, *nizâmü'l-âlem*.

59.2. Türkçede yaygın olmayan ve başta İslami ilimler olmak üzere çeşitli disiplinlere ait terimlerin uzun ünlüleri gösterilir.

akika, *bigâ*, *câiha*, *istidâne*, *muhâkale*, *urbün*.

59.2.1. Başta İslami ilimler olmak üzere çeşitli disiplinlere ait olup Türkçede yaygın şekilde kullanılan terimlerde uzun ünlüler gösterilmez.

muhâlefet değil muhalefet, *ictimâd değil* içtihat, *rivâyet değil* rivayet.

60. Türkçede yaygın olarak kullanılmasına rağmen yazılışları aynı, okunuş ve manaları farklı olan kelimelerde düzeltme işareti kullanılır.

adet - âdet,
alem - âlem,
alim - âlim,
aşık - âşık,
batın - bâtın,
hadis - hâdis,
hâl - hal,
hala - hâlâ - halâ,
mani - mâni,
nazım - nâzım,
vakıf - vâkıf.

61. İnce k ve ince g'den sonra gelen ünlüde düzeltme işareti kullanılır.

agâh, ahkâm, kâfir, kâgir, kâmil, mükâfat.

61.1. İnce l'den sonra gelen ünlüde düzeltme işareti kullanılmaz.

ahlak, imla, inkılap, İslam, kelim, klasik, laik, layık, lazım, reklam, sülale, vilayet.

62. Belirtme ve iyelik ekleriyle karışmasını önlemek için nispet i'sinde düzeltme işareti kullanılır.

(Türk) askeri ~ askerî (okul),
(İslam) dini ~ dinî (bilgiler),
(fizik) ilmi ~ ilmî (tartışmalar),
(manzara) resmi ~ resmî (kuruluşlar).

63. Nispet eki, kullanılışları yaygınlaşmamış veya ıstılah (terim) olarak kullanılan Arapça ve Farsça kelimelerdeki asli uzunlukları göstermek için kullanılır.

Eş'arî kelamcılar, gâi illet, sûrî sebep.

63.1. Karışma olmayacak hâllerde nispet ekli kelimeler düzeltme işareti kullanılmadan yazılır.

ciddi, hukuki, hususi, idari, iktisadi, mimari, samimi.

63.2. Nispet -i'si için getirilen düzeltme işareti, kelimenin sonuna ek gelse de korunur.

eserin tarihiliği, Eş'arîler, ilmîlik.

Hemze, Ayın ve Gayın

64. *Ayın* veya *hemze* harfi yaşayan Türkçede telaffuz edilmediğinden veya telaffuz edilse bile yazıda işaretle gösterilmediğinden, bu harflerin bulunduğu kelimelerin güncel imlasında yaygın Türkçe selika, hançere ve imla esas alınır.

abd, acayip, âciz, âlem, âşık, bayi, biat, cami, cuma, icap, icar, icat, idam, ifa, ikaz, işret, mesele, mesut, mısra, tevzi, zayi.

65. Arapça aslına uygun yazılması gereken kelimelerdeki (özel adlar, ıstılahlar vs.) hemze harfi, kesme işareti (') ile; ayın ise ters kesme işareti (^) ile gösterilir.

Ca'fer-i Tayyâr, Ca'feriyye, i'câz, Ka'biyye, Mu'tezile, Saïd b. Ya'küb, te'vîl.

- 65.1. Arapça asıllı olup Türkçeye geçmiş isimlerde sakin ayın, Türkçe söyleyişe uygun olarak ayın/ters kesme işareti ile değil düzeltme (^) işareti ile gösterilir.

Ca'fer Paşa *değil* Câfer Paşa, Ya'kûbzâde Mehmed Efendi *değil* Yâkubzâde Mehmed Efendi.

66. Kesme ve ters kesme işaretleri, karışması muhtemel kelimelerin imlasında ayırıcı olmak üzere kullanılır.

a'lâm (işaretler) - âlâm (elemeler),
ba's (diriltme, gönderme) - bas (en kalın erkek sesi),
i'caz (âciz bırakmak, mucizevi özellikte) - icaz (özlü söyleme),
i'lâ (yüceltme) - îlâ (yemin etme).

- 66.1. Aslı hemzeli veya ayınlı olduğu hâlde karışma ihtimali bulunmayan kelimelerin imlasında TDK'nin *Yazım Kılavuzu* esas alınır.

âmâ, mabet, mabut, malum, mana.

67. Yabancı özel adlarda geçen ayın, kelime başında gösterilmez, kelime sonunda gösterilir; hemze ise kelime başında da sonunda da gösterilmez.

Abdullah, Abdünnâfi', Şücâ'; Ebû, Esmâ, Berâ, Ferrâ, Hüsna, Semrâ.

67.1. Yabancı özel adlarda geçen ayın ve hemze, kendisi ve önceki harf (mâ-kabli) harekeli ise gösterilmez.

Ahmed Gülçin-i Meânî, Ebu'l-Meâlî el-Cüveynî, Meâfirî, Rebia, Saîd, Şuûrî; Ebu'l-Meâlî Muhammed Ubeydullah, Meâlî.

67.2. Yabancı özel adlarda geçen, kendisi meczum hemze ve ayn ile mâ-kabli meczum, kendisi harekeli hemze ve ayn gösterilir.

Lû'lü, Me'mûn, Sa'd, Ya'kûb; Mes'ûd, Mut'im, Neş'et.

68. Sonu ünsüz ile biten tek heceli kelimelerde ortadaki ayın sesi kendisinden önceki ünlüyü çift okuttuğu için Türkçede yaygın olan yazılış tercih edilir.

fiil (< fi'l), naat (< na't), şiir (< şi'r), vaat (< va'd), vaaz (< va'z).

68.1. Aslı hemzeli veya ayınlı olduğu hâlde karışma ihtimali bulunan kelimelerin imlasında bu işaretler gösterilir (bk. 66. madde).

baas *değil* ba's,

taan *değil* ta'n;

rees *değil* re's.

69. Arapçadan doğrudan Türkçeye geçen ve sonu ünsüz ile biten tek heceli, ortası hemzeli kelimelerdeki hemze, asıl dilinde tutuk hemze olarak telaffuz edildiği hâlde yaşayan Türkçede kısa "i" ünlüsüne dönüştürülerek telaffuz edildiğinden bu söyleniş yazıda gösterilir.

beis (< be's), yeis (< ye's).

69.1. Arapça asıllı olup Türkçeye aracı bir dil (mesela Farsça) üzerinden geçen kelimeler Türkçede telaffuz edildikleri yaygın ve yerleşmiş şekilleriyle yazılır.

fal, şan.

70. Arapça, Farsça başta olmak üzere diğer dillerden Türkçeye geçmiş kelimelerin sonunda bulunan b, c, d sesleri p, ç, t sesleriyle Türkçe telaffuzlarına uygun olarak yazılır.

adet, ahbap, akrep, asap, ashap, ayıp, bap, garip, izaç, metot, miraç, muhtaç, murat, santigrat, sinarit, standart, tereddüt, tevhit, teyit.

70.1. Bu kelimelerden Arapça ve Farsçadan gelenler Farsça ya da Arapça terkiple yazıldığında sonunda bulunan aslî sesleri korunur.

ashâb-ı kirâm, mîrâc-ı nebî, murâd-ı ilâhî.

70.2. Sonu b, c, d sesleri ile bittiği hâlde ıstılah niteliği taşıyan kelimelerin sonlarındaki b, c, d sesleri korunur:

fert ~ ferd: aile fertleri ~ ferd rivayetler,

fesat ~ fesâd: ihaleye fesat karıştırmak ~ kevn ve fesâd anlayışı.

71. Kelime sonundaki ve ortasındaki gayınlar “yumuşak g” (ğ) ile gösterilir.

balığ, belığ, bülüğ, debbağ, dimağ, fâriğ, ferağ kaydı, tebellüğ, tığ, tuyuğ; mağdur, mağlup, muğber, tuğyan.

71.1. Kelime başındaki gayınlar (g) ile gösterilir.

galibiyet, gammaz, gamsız, garaz, gayrimenkul, gayrimeşru, gurbet.

71.2. Kelime başında olmayıp hece başında olan gayının yazılışı hususunda tereddüt edilirse TDK'nin *Yazım Kılavuzu*'na müracaat edilmelidir.

belagat, bigaraz, peygamber; mübalağa, kâğıt, zağara.

Diğer

72. Bu kılavuzda benimsenen imla kurallarıyla çelişmedikçe sedasızlaşma (sertleşme), (özel adların dışında) birleşik-ayrı yazım, küçük-büyük harflerin kullanılışı, noktalama işaretleri, Batı kökenli alıntı kelimeler, kısaltmalar, simgeler, rakamlar ve tarihlerin imlasında TDK'nin *Yazım Kılavuzu*'na müracaat edilir.